

Borgå stads utlåtande om regeringens proposition till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice och om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice samt till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

Borgå stad tackar för möjligheten att ge ett utlåtande om regeringens proposition till ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice samt tillhörande nedskärningar av statsandelar. Borgå stad motsätter sig de föreslagna lagändringarna om statsandelar.

I regeringens utkast till proposition bildar ändringarna av statsandelar en exceptionellt stor helhet, särskilt från och med 2027. Samtidigt som indexhöjningarna av statsandelar till kommunerna skärs ned avsevärt, skulle den procentbaserade minskningen, som var avsedd att gälla tillfälligt under 2026, förbli permanent. Det handlar alltså inte om en enskild teknisk justering, utan om den samverkan av flera samtidiga nedskärningar, vilket försvagar kommunernas finansieringsgrund och förutsättningarna att organisera tjänster.

Enligt Finansministeriet beräknas prisindexet för basservice under 2027 vara 3,5 procent, vilket återspeglar kostnadsökningen för kommunernas lagstadgade tjänster. Mot denna bakgrund borde statsandelarna öka med cirka 117 miljoner euro för att finansieringen ens delvis skulle täcka de kostnader som uppstår i samband med ordnandet av tjänster. I utkastet till proposition skulle dock den broms som riktas mot indexförhöjningen höjas till 2,8 procentenheter, vilket skulle minska statsandelarna till kommunerna med 93 miljoner euro. I praktiken skulle den höjning som återspeglar kostnadsökningen nästan helt dras in i en situation där kommunernas utgifter fortsätter att öka.

De föreslagna nedskärningarna står också i strid med lägesbilden i det kommunalekonomiska programmet. I programmet identifieras att kommunala ekonomin har försvagats, att kommunernas ekonomiska skillnader och verksamhetsmöjligheter har ökat samt att det råder en obalans mellan intäkter och utgifter. Dessutom ökar kommunernas finansiella tryck bland annat genom löneuppgörelser, ökat finansieringsansvar och nödvändiga investeringar. Mot denna bakgrund bidrar de nya nedskärningarna av statsandelarna, som förblir permanenta, inte till att bedöma om finansieringen är tillräcklig eller kommunernas möjligheter att klara av ordnandet av basservice, utan försvagar just de förutsättningar som borde stärkas för att säkerställa kommunekonomins hållbarhet.

Dessutom anser Borgå stad att de föreslagna nedskärningarna strider mot de centrala målen i lagen om statsandel, eftersom de försvagar kommunernas förmåga att ordna lagstadgad basservice jämlikt och inskränker förverkligandet av finansieringsprincipen. Nedskärningarna riktar sig direkt mot kommunernas finansiering med allmän täckning i en situation där kostnadsutvecklingen för tjänsterna, investeringsbehoven och den ekonomiska konjunktursläkheten redan har ökat osäkerheten i den kommunala ekonomin. I Borgå utgör statsandelarna en betydande del av driftskostnadernas finansiering. De samtidiga investeringsbehoven för till exempel skol- och daghemsbyggnader samt i stadens infrastruktur förutsätter en stabil inkomstfinansiering. En minskning av statsandelarna

begränsar möjligheterna att finansiera tjänster och investeringar med inkomstfinansiering, ökar behovet att ta lån och leder till skuldökning.

En procentbaserad minskning av statsandelarna försvagar statsandelssystemets utjämnningseffekt eftersom den riktar sig på kommunerna på ett schematiskt sätt och tar inte i tillräcklig utsträckning i beaktande beräkningsgrunder som redan ingår i systemet, kommunernas olika förhållanden eller förutsättningarna för att organisera tjänster. Det är särskilt problematiskt att minskningen som ursprungligen var avsedd att vara för viss tid och tillfällig skulle nu förbli permanent. Detta skulle skapa ett skadligt prejudikat när det gäller att ändra statsandelar utan en granskning av systemets grundläggande principer och skulle försvaga statsandelssystemets transparens, förutsägbarhet och tillförlitlighet. När det gäller Borgå stad är den procentbaserade minskningen på 75 miljoner euro oskäligt kraftig: den minskar Borgås statsandel med cirka en miljon euro och skär statsandelen mer än en proportionell minskning i förhållande till invånarantalet skulle göra.

De ständiga förändringarna och ytterligare nedskärningarna i statsandelarna försvagar kommunernas möjligheter att planera sin ekonomi på lång sikt. I Borgå stads ekonomiplanering utgör osäkerheten kring statsandelar redan nu en central risk som försvårar stabiliseringen av ekonomin.